

## Bohusoudov 1939-1945

1939 - 1945

V letech 1984 -1985 byl v Bohusoudově odhalen pomník romským obětem druhé světové války. Místní kronika nás o této události informuje v zápise z roku 1984 takto: *„Na přání organizace Svazu protifašistických bojovníků z Telče byl ... za pomoci občanů bohusoudovských, v místě, kde bývala cikánská kolonie, postaven dne 10. září pamětní kámen... Pamětní kámen bude díky organizaci SPB v Telči opatřen pamětní deskou a příštího roku odhalen.“* V roce 1985 s datací 29. září kronikář dále zapsal: *„Slavnostního předání památníku se zúčastnil předseda Okresní organizace Českého svazu protifašistických bojovníků Lad. Poznar a jiní hosté...všichni přítomní i z okolních vesnic včetně několika cikánů, kteří se počítají, že se narodili v Bohusoudově, vzdali minutou ticha poctu všem občanům cikánské kolonie v Bohusoudově, kteří zahynuli v koncentračním táboře, a nedočkali se osvobození.“*

Tento pomník dnes už více než 40 let na místě někdejší romské kolonie připomíná násilné vysídlení, transport do koncentračních táborů a fyzickou likvidaci jejích obyvatel, která proběhla před více než osmdesáti lety. Nápis na pomníku, který iniciátoři tehdy formulovali, obsahuje (bohužel) zavádějící vročení – datované rokem 1941. Přesná a správná datace by byla spíše 1942 – 1945.

[\[1\]](#)

Rasová opatření a nařízení centrálně řízená na celém protektorátním území dolehla na všechny bohusoudovské Romy – tak jako na všechnu romskou populaci v Protektorátu – novým policejním soupisem „cikánů“ ze dne 2. 8. 1942 a zároveň úředním zabavením jejich kočovnických a živnostenských listů. Podle svědectví pamětníků byla bohusoudovská kolonie na 2 dny uzavřena místním četnictvem, které během těchto dnů vyhotovilo soupis, do něhož později ještě zařadilo několik jednotlivců, kteří 2.- 3. 8. nemohli být doma, protože byli v práci. Na základě tohoto soupisu bylo z Bohusoudova ve dnech 4. - 26. srpna 1942 do tzv. Cikánského tábora v Hodoníně u Kunštátu odesláno 36 Romů, z nichž tři v tomto táboře zemřeli, a 16 bylo později (21. 8. 1943) transportováno do koncentračního tábora v Osvětimi. Něterým ze tehdy v srpnu 1942 zadržených Romů se sice podařilo z hodonínského Cikánského tábora vyjednat propuštění, jednalo se však již o osvobození pouze dočasné.

Následný vývoj rasové perzekuce od března 1943 Romů v Bohusoudově pokračoval: ve dnech 7. března a 7. května byla ve dvou transportech vypravěna většina místních romských mužů, žen a dětí do koncentračního tábora Osvětim II – Březinka. Na tyto události si pamatovala také místní rodačka, paní Bánovčanová, které bylo tehdy 13 let, a vzpomíná takto: *„V Bohusoudově bylo osmnáct chalup, pak kousek trávníku, hasičárna a les. V tom lese hned u cesty byla planina, kde cikáni žili. Většinou měli dřevěné boudy, jeden měl cihlovou, ten pracoval u soudu jako přísedící. Měli dvě krásné dcery. Moje matka s jejich matkou často mluvila, než je odvezli do koncentráku. Ona plakala: ‘My už se nevrátíme, oni nás zabijí.’ Naložili je do auta a odvezli. Zpátky se sem vrátil z toho transportu snad jen jeden, myslím, že to byl někdo z Malíků. Ani on tady pak už nechtěl být, když tady už neměl rodinu.“*

Celkem prošlo táborovou internací v Hodoníně u Kunštátu a Auschwitz II-Birkenau 57 bohusoudovských Romů. Pokud je známo, několika jednotlivcům se za složitých okolností podařilo nenastoupit do

transportu, jednalo se o členy některých smíšených manželství: v kolonii zůstala rodina Františka Malíka a jeho neromské manželky, dále o manželku transportovaného Edvarda Kuželky, která podle svědectví místní kroniky za určitého tichého spojení místních obyvatel pomáhala dalším několika Romům, skrývajícím se v okolních lesích.

Romská kolonie v Bohusoudově po násilném odvezení jejích obyvatel zanikla. V červenci 1945 vydal Okresní národní výbor v Dačicích podnět k tomu, aby opuštěné domky byly zdemolovány. Na místě kolonie dnes nalezneme tedy jen shora uvedený památník, připomínající její tragický osud, který byl po roce 1985 péčí rodiny Růžičkových z Moravských Budějovic, osazen kovaným plotem.

Zpracováno podle:

Havlík, V. *Osud Romů v Československu mezi léty 1918-1945 pohledem zničení osady Bohusoudov*. Diplomová práce. České Budějovice: KSV PdF, Jihočeská univerzita, 2013.

Nečas, C. Bohusoudovští Romové (1784-1945), In: *Sborník prací FF MUNI*, 2000, s. 211-222.

Viková, L. Adolf Ištvan – romský legionář z Bohusoudova: z bádání nad jeho dopisy, In: *Romano džaniben* 25(1), 2018, s. 19-58.

Citace pamětnice Marie Bánovčanové – dostupná z:

[https://www.idnes.cz/jihlava/zpravy/cikan-rom-osada-integrace-historie-valka-bohusoudov-knince-vysocina.A180521\\_402662\\_jihlava-zpravy\\_Mv](https://www.idnes.cz/jihlava/zpravy/cikan-rom-osada-integrace-historie-valka-bohusoudov-knince-vysocina.A180521_402662_jihlava-zpravy_Mv)

. [cit. 2025-01-11]

## [1]

Ovšem je pravda, že již v roce 1941 bylo několik Romů z Bohusoudova podle protektorátní (říšské) legislativy označeno jako asociálové a kriminální živly a jako takové bylo 5 z nich již na konci tohoto roku odesláno do koncentračního tábora Osvětim. Na likvidaci a vystěhování celé kolonie mělo již od poloviny roku 1938 zájem i tehdy nově zvolené místní zastupitelstvo.